

TEATRIMULJEID

DIRIGENDI AURA JÄI FAGOTI TORU TAHA PIDAMA

Muusikaelamus, ooperikunsti elamus on hetkekunsti elamus. Mis jääb kuulajale-vaatajale hinge neist hetkedest, mille pikkus on koos vaheajaga kaks ja pool tundi? Kuidas hinnata 12.jaanuaril Estonias Puccini ooperi "Boheem" etendust?

Võtad appi minevikumälestused lavastusest, lavakujundustest, lauljatest, dirigentidest.

Mis pani lavastuse puhul mõtlema ja miks?

Enne mõningase hinnangu andmist meenutan 1994.a. lauljate suvekursusi Pärnus, kui käisin vokaalkunsti tarkusi omandamas Matti Palo tundides. Kui tutvustasin kontsertmeistrile oma kursuste repertuaari, ohkas ta Sibeliuse romansse nähes: "Küll on kahju, et Te ei tunne Sibeliuse laululoomingu tõlgenduslikku traditsiooni."

Sõna TRADITSIOON saigi võtmeks mõtetele nähtud ooperietenduse üle, kui külalis-Mimid laulis maailmalavade põhjamaine Mirella- Soile Isokoski.

Lavastus ja lavakujundus kui tervik peaksid olema ülimalt soojad, sest nii kõlab partituur esimesest noodist viimaseeni. Mis teeb lavakujunduse puccinilikult soojaks, seda peaksid õppinud-kogenud lavastajad-kunstnikud väga hästi teadma.

Vaatajana saalis tahtsin juba I vaatuses püsti tõusta, kui tsentraalse tähtsusega laud keset lava hakkas ooperi tegevuse käiku lausa julmalt segama. Rodolfo ja Mimi kohtumine, aariad, repliigid takerdusid ümber laua ja toolide vahel koperdamise tõttu. Teises vaatuses volksatas Musette'i rollilahendus üle maitsetuseks.

Kolmas vaatus vapustas nagiseva, vist alumiiniumist pika kaarja ja ohtliku trepiga, mille liikudes ja lauldes pidi Mimi üles näitama tõelist atraktiivsust. Taamal õudust tekitavad lasnamäelikud tühjades aknaaukudega siledad majaseinad.

Jahedas vaimus kulges ooper lõpuni, mis sellest, et Mimi viimane aaria ei jäta kedagi külmaks, olles inimliku valu ja ahastuse, palve ja paratamatuse ainulaadsemaid ooperidramaturgia ja muusika näiteid.

Kunstniku sõprade repliigid, kes olid Mimi lahkumise juures, jäid ka kuidagi üksikuteks hääleteks. Miks?

CODA. Ainus inimene, kes päästaks ooperi lavastuslik-lavakujunduslikust külmusest, on sajandeid olnud dirigent.

Tolles etenduses ei olnud seda tunda. Võis küll näha, kuidas lauljad-näitlejad ootasid-otsisid emotsionaalset kontakti dirigendiga, et temalt tulev laeng-aura kanduks lavale, sealt omakorda heliseks saali ja iga ooperikuulaja elaks läbi neidsamu tundeid, mis laulja laval.

Ootus jäi vaid ootuseks. Ja nii juhtuski see kõige hullem, mis kunstitemplisse ei sobi. Ooperitegijate tööst jääb mällu vaid töölkäimise kohustus.

Või on tänane ooperitegemise kontseptsioon selline?

TÕELISE OOPERI AUSTAJA

Rikast pruuti alles otsitakse,

aga kadunuke on juba välja ilmunud

24. jaanuaril toimunud Eesti Heliloojate Liidu traditsioonilisele aastakoosolekule oli kogunenud ligikaudu poolsada selle organisatsiooni liiget - heliloojat ja muusikateadlast.

Õhtu alguses said kokkutulnud meeldiva üllatuse osaliseks. Väikese kingituse oma-loominguliste helitööde näol pakkusid kolm Otsa - kooli õpilast, kelle juhendajateks sel alal Lembit Veevo ja Toivo Tulev. Õpilastööd, millede hulgas oli instrumentaalkammermuusikat kui ka puhtalt vokaalile kirjutatud (Kadi Uibo) kandsid ette Otsa-nimelise Muusikakooli noored interpreedid. Kõigi kolme noore autori töodes oli huvitavaid loominguilisi ideid. Enim jäid meelde II kursuse õpilase Tatjana Kozlova impressionismilähedane tsükkel "Värvide muusika" flöödile ja klaverile ning Kristjan Kõrveri (Boris Kõrveri pojapoeg) humoristlik klaverisüit. Kõigi kolme noorema kolleegi helitöid võtsid kokkutulnud vastu sooja aplausiga. Liidu esimees L.Sumera ütles pärast minikontserti, et neist ühe (K.Kõrveri) loomingu on võetud ka eelolevate Eesti Muusika Päevade festivali programmi.

Eesti Heliloojate Liidu maja majandamisega seotud probleemidest rääkis Muusikafondi direktor R.Kangro, tutvustades kuulajaile EHLi maja korrasoleku ja hooldamisega seotud rahalisi kulutusi. Kokku kulus 1996.a. maja käiguhoidmiseks 123 850 krooni, sellest üle poole - 68 789 krooni küttele ja remondile. Lasti teha eksperthinnang selle kohta, kuidas oleks majanduslikult kõige ratsionaalsem selle majaga ümber käia ning milliseid ümberehitusi oleks võimalik teha. Sellele hinnangule kulus 26 tuhat krooni.

L.Sumera leidis, et tulevikus peaks HL

olema suuteline maja eelarvet ise tasakaalus hoidma. Siiani on saadud korrapäraselt toetust Kultuurkapitalilt.

"Sellel hoonel on väga palju positiivseid külgi. Suureks miinuseks on aga see, et teisel korrusel olev suur saal ei pea sooja ja seda ei saa seetõttu välja rentida." ütles L.Sumera. Kuid eksperthinnangu põhjal on konstruktsioonid püsivad, läbivaid pragusid ei ole ning jääkväärtus seetõttu päris hea. See kõik lihtsustab tulevikus võimalikku ümberehitust. Kuid on vaja leida n.ö. "rikas pruut", kes oleks nõus finantseerima maja ümberehitust, loomulikult perspektiiviga saada hiljem mingi osa majast soodsatel tingimustel oma käsutusse. Summa, mis peab "rikkal pruudil" olema aga kohe välja käia ümberehituseks, on suur - 4 miljonit krooni. Praegu väljarenditava pinna ruutmeetri hinnaks on 150 krooni kuus.

See, kas "rikka pruudi" leidmine õnnestub või mitte, peaks Sumera arvates selguma 12. aprilliks, kui toimub Heliloojate Liidu kongress kas HL oma majas või Sakala keskuse väikese saalis.

Minutilise mälestusreisakuga meenutati 1996. aastal manalateele läinud kolme heliloojat - Eugen Kappi, Raimond Lättet ja Alo Mattiisenit. L.Sumera teatas ka, et kaks kuud pärast vanameistri surma lahkus meie hulgast samuti Eugen Kapi lesk. Ta õnnitles ka neid EHL liikmeid, kellel möödunud 1996. aasta jooksul täitus rohkem või vähem ümmargune tähtpäev.

Riikliku preemia kandidaadiks 1996. aasta loomingu eest heliloomingu vallas esitas Eesti Heliloojate Liit Erkki-Sven Tüüri. Elevust tekitas kuulajate seas L.Sumera kommentaar: "See väike jutuvire, mida ma ajasin, kui te

ajakirjandusest tähele panite, seoses riikliku preemia naeruväärse suurusega on nüüdseks viinud toredate tulemuseni. Ma loodan, et kolleeg E.-S.Tüür võib hakata meile raha lanama, sest riikliku preemia suurus on nüüd 100 000 krooni."

Leidis aset ka üks humoorikas vahejuhtum. Kui mõningase hilinemisega jõudis kohale Jaan Rääts, katkestas L.Sumera üldise jutumelu, öeldes, et tal on rõõm teatada kadunukese saabumisest tähtsale üritusele. Ajendi andis oma võhiklikkusega Eesti kollane ajakirjandus, mis püüab kõigega kursis olla, kuid paraku komistab vahetevahel halenaljakalt. Nimelt avaldas Kroonika hiljuti foto kurvas meeleolus Hans Hindperest. Foto allkirjas teatati, et H.Hindpere vestleb oma hea kolleegi Arne Mikuga pärast Jaan Räätsa matuseid. Viimane oli ära vahetatud hiljuti manalateele läinud R.Lättega.

Sääraseid viperusi ei juhtu mitte ainult kollase ajakirjanduse, vaid ka tõsisemalt-võetavamate väljaannetega. Veidi rohkem kui pool aastat tagasi sattusin Õhtulehe seltskonnakroonika leheküljel fotole, kus L.Sumera ühe võõra daami kõrval olles üritab kätt ette tõstes ilmselt vabaneda pealetükkivatest fotograafidest. Foto allkiri oli umbes nii: "Lepo Sumera koos abikaasaga Eesti Draamateatri sünnipäevapeol".

Härrased ajakirjanikud võiksid ennast kultuurivaldkonnas asjadega paremini kurssi viia, sest sellesse sfääri satuvad nad, nagu ma aru saan, ilmselt tunduvalt harvemini kui poliitikute ja majandusmeeste seltskonda.

Aaro Pertmann